

250 χιλιάδες μικρῶν ἐντυπώσεων, καὶ ἀναριθμητοὶ εἶναι αἱ συναποτελοῦσαι ἓνα μόνον ἤ-χον. Καὶ ὁ ἐγκέφαλος, εἰς τὴν μεταδίδονται αἱ ἐντυπώσεις, ἔχει πολλὰ ἑκατομμύρια κυψελῶν καὶ ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων ἰνῶν αἰτίνες συνδέουσι αὐτάς καὶ συγκατοῦσι. Ποῦ ἐν τούτοις ἡ ἐνότης; Ἐφ' ὅσον ἡ ὕλη ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ὕλης, πολλότης ἐνεργεῖ ἐπὶ πολλότητος, καὶ ὅσῳ ἐμβαθύνομεν εἰς τὴν μελέτην αὐτῆς, κατὰ ποσοῦτον ἡ ἐνότης ἀποσύρεται.—Ἐπὶ τέλος ὁ πωματικὸς ἄνθρωπος εἶναι διπλοῦς· δύο λωβόυς ἔχει ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, δύο διακλαδώσεις νεύρων, δύο αἰσθητήρια δράσεως καὶ ἀκοῆς, πολλὰ ὄργανα ἀφῆς καὶ κινήσεως, καὶ ἡ φυσιολογία ἀπέδειξεν ὅτι ἔχει ἕτερον κέντρον αἰσθησεως καὶ ἕτερον κινήσεως. Καὶ ὅμως ἐνότης ἐν ἡμῖν ὑπάρχει, καὶ παρὰ πάντα ὅσα εἶπομεν μαρτυρεῖ αὐτὴν ἡ σφαιροτέρα, σταθεροτέρα καὶ καθολικωτέρα μαρτυρία, ἡ τῆς ἀνθρωπίνης διαλέκτου, ἐν ἣ πάντοτε τὸ ἐγὼ εὐρίσκειται, καὶ διακρίνεται τοῦ σώματος ἐν ᾧ ὑπάρχει, δι' οὗ αἰσθάνεται καὶ ἐνεργεῖ, καὶ καθ' οὗ ἀντενεργεῖ ὅθεν λέγομεν ὁ πούς μου, ἡ χεὶρ μου, ἡ κεφαλὴ μου, οὐδέποτε δὲ εὐρέθη διάλεκτος σύμφωνος πρὸς τὰ δόγματα τῶν ἀρνούμενων τὴν ἐνότητα τῆς ψυχῆς, οὐδὲ θὰ ἠδύναντο αὐτοὶ νὰ ἐπινοήσωσι τοιαύτην διάλεκτον, καθ' ἣν, ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἐκφράσεως, τὰ ἀναριθμητὰ μέρη τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης θὰ ἐξέφραζον ἐν ἑκάστων τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν ἢ ἐντύπωσιν καὶ τὰς πρὸς τὰ ἄλλα ἀναριθμητοὺς σχέσεις αὐτοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ πρώτου προσόντος τῆς ψυχῆς.

¹Ἐπιτοὶ συνέμεινα.

Π. ΒΡΑΥΙΛΛΕΣ.

²Ἐκ τοῦ ὑπὸ τὰ πιεστήρια εὐρίσκειμένου 8ου τόμου τῶν (φιλολογικῶν) Ἐπιτοῦ τῶν ἁπάντων τοῦ κ. Ἄλ. Ρ. Παγκαθῆ, περιέχοντος τινὰ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ, ἐπιδορωθώμενα καὶ ἠδῆ μὲν, ἀπεσπασαμέν, τῆ προηγουμένη ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως, τὴν ἐπομένην διήγησιν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐκ τῶν λογίων ἡμῶν μόνος ὁ κ. Παγκαθῆς ἐκαλλιέργησε τὸν κλάδον τοῦτον τῆς φιλολογίας μετ' ἐπιτυχίας, ἣν ἀνωμολόγησαν διακεκριμένοι ἄνδρες τῆς Ἑσπερίας, υἱοθετήσαντες διὰ μεταφράσεων τὰ ἔργα τοῦ ἑλληνικοῦ συγγραφέως.

Σ. τ. Δ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΧΘΕΙΟΥ

Α'

Ἐν μιᾷ τῶν ὠραίων ἀττικῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ λαμπρὸς ἠγείρετο ὁ ἥλιος ὑπὲρ τὸν Ὑμηττὸν, καὶ χρυσοῦς ἐχρίσθη ὁ ἀντιπέραν Πάρνης, σκεπτικὸς ἐκάθητο ὁ Κέκροψ εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀροσπλέως ξέων τὸν ἀντίχειρα διὰ τοῦ λιχάνου του, ὕπερ, ὡς γνωστὸν, βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ καταβαίνωσιν αἱ ἰδέαι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἴσταντο αἱ τρεῖς θυγατέρες του, ἄδουσαι καὶ ποικίλλουσαι τὸν πέπλον τῆς Ἀθηνᾶς.

Αἴφνης πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως ἠκούσθησαν φωναὶ ὅπως οὖν θορυβώδεις, ὡς ἀνθρώπων

φιλονεικούντων, καὶ διὰ μιᾶς ἡ Ἀγραυλος καὶ ἡ Ἐρση ἀνεπήδησαν ἐρυθριῶσαι σφοδρῶς.

— Ὅχι! δὲν εἰν' ἐκεῖνος, εἶπον καὶ αἱ δύο συγχρόνως, ἰδοῦσαι ὅτι οἱ προσερχόμενοι καὶ οὕτω μεγαλοφώνως ὀμιλοῦντες ἦσαν εἰς ἀνὴρ εὖρωστος καὶ ἀθλητικὸς, ὕψρον ἔχων τὸ βλέμμα, μακρὸν τὸν πώγωνα καὶ κυματοῦσαν τὴν κόμην, καὶ μία γυνὴ εὐσχημος, γαλανὴ καὶ μεγαλοπρεπής.

— Μὲ συγχωρεῖς, ἐδικὸς μου εἶναι, ἔλεγεν ὁ ἀνὴρ μετὰ ζωηρότητος.

— Παντάσασιν, ἀπατάσαι, διότι εἶναι ἐδικὸς μου, ἀπεκρίνετο ἡ γυνὴ μεθ' ὑπεροψίας.

— Οὐδεὶς ἀκόμη μοὶ εἶπεν ὅτι ἀπατῶμαι, εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὀργιζόμενος.

— Ἀντὶ νὰ παροξυνόμεθα, ἀπεκρίθη μετριόπαθως ἡ γυνὴ, ἰδοὺ ἐδῶ πρόχειρος δικαστής· ἄς τῷ ἐκθέσωμεν τὴν ἔριν ἡμῶν.

— Περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ Κέκροψ.

— Ὁ τόπος οὗτος, ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ, δι' ἄσχυρίζομαι ὅτι εἶναι ἐδικόν μου κτήμα, καὶ ἔχω ἀπείρους αὐτοῦ ἀποδείξεις.

— Καὶ κηρύττω ἐξ ἐναντίας, ὑπέλαβεν ἡ γυνὴ, ὅτι εἶναι ἐδικὸς μου, καὶ οὐδεὶς ποτε μοὶ τὸν ἡμερισθήτησε. Θέλωμεν νὰ κρίνης μεταξὺ ἡμῶν.

— Καὶ ἔκρινα ἤδη, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ. Ὁ τόπος οὗτος, ἂν ἐπιτρέπητε, δὲν εἶναι οὔτε τοῦ ἐνός οὔτε τοῦ ἄλλου, ἀλλ' εἶναι ἐδικὸς μου, διότι εἶμαι Κέκροψ, ὁ βασιλεὺς του.

— Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει, ἀπήνησεν ὁ ἀνὴρ.

— Πῶς δὲν ἐμποδίζει; εἶπεν ὁ Κέκροψ.

— Δὲν ἐμποδίζει, διότι ἐγὼ εἶμαι ὁ Ποσειδῶν.

— Καὶ ἐγὼ ἡ Ἀθηνᾶ, ἐπρόσθεσεν ἡ γυνὴ.

— Ἄ! τότε ἀλλάζει, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ, καὶ τότε τὸ μόνον θ' δύναμαι νὰ εἰπῶ, εἶναι ὅτι ἡ γῆ αὕτη εἶναι ἐδική σας καὶ οὐχὶ ἐδική μου. Ἀλλὰ τίνος ἐκ τῶν δύο, πῶς θέλετε νὰ τὸ κρίνω ἐγὼ ὁ θνητός;

— Ἐγὼ τὴν ζωννύω εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καὶ, ἂν θέλω νὰ τὰς σφίγξω, τὴν καταστρέφω, εἶπεν ὁ Ποσειδῶν.

— Ἐγὼ προστατεύω καὶ σώζω τοὺς κατοίκους τῆς, καὶ ἡ πόλις αὕτη εἶν' ἐδική μου ἐπάνωμος, εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ.

— Δηλαδὴ ἐδική μου, εἶπεν καθ' ἑαυτὸν ὁ Κέκροψ.

— Ἐδική σου σήμερον, ὑπέλαβεν ἡ θεὰ, ἀναγνοῦσα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ νοός του. Κεκροπία καλεῖται ἐν ὅσῳ σύγκειται ἐκ τινῶν εὐτελῶν καλυθῶν, ἐξριμμένων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τραχέως σκοπέλου. Ἀλλ' ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀθηνᾶ θέλει ἰδῆ φθάνουσαν τὴν δόξαν τῆς μέχρι τῶν ἀστέρων, θέλει ζῆσει μέχρι ἐσχάτων αἰώνων, καὶ θέλει ἀναδειχθῆ εἰς εὐπρέπειαν λαμπροτέρα πάσης χώρας τῆς γῆς.

— Εἰς τὰ ὑγρά νῶτά μου τῆ φέρω θησαυροῦς

ἀπὸ περάτων τῆς γῆς, εἶπεν ὁ Ποσειδῶν, καὶ τῇ παρασκευάζω τὰς ὁδοὺς τῆς δόξης καὶ τῆς ἰσχύος τῆς.

— Ἐγὼ, ὑπέλαβεν ἡ Ἀθηνᾶ, τῇ δίδω τὴν ἀνδρίαν εἰς τοὺς πολέμους καὶ τὴν σύνεσιν εἰς τὰς βουλὰς, ἧτις σώζει καὶ μεγαλύνει τὰς πόλεις.

— Καὶ ὅμως, εἶπεν ὀργιζόμενος ὁ Ποσειδῶν, τὴν χώραν ἦν καυχᾶσαι ὅτι προστατεύεις, ἀφῆνεις ἔρμαιον εἰς τὰς ληστρικὰς εἰσβολὰς τῶν Ἀδῶν ἐκ Βοιωτίας.

— Δὲν τὴν βλάπτουσιν, ἀπεκρίθη πικρῶς ἡ Ἀθηνᾶ, ὅσον οἱ βάρβαροι τῆς Καρίας, οὓς ἀποθέτεις εἰς τοὺς λιμένας τῆς.

— Βλέπω, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ, ἀφ' οὗ ἐξεσεν ὀλίγον τὸν ἀντίχειρα διὰ τοῦ λιχανοῦ του, βλέπω ὅτι αἱ ὑποσχέσεις σας, μεγάλαί, ὑπεβολικὰ ἐκκτέρωθεν, ἰσοζυγοῦσι περίπου. Ἐπίσης ἐξισοῦνται καὶ ὅσα κακὰ ἐπιφέρετε ἢ ἐπιτρέπετε εἰς τοῦτον τὸν τόπον. Ἐπὶ τῶν παρόντων κακῶν δὲν δύναμαι νὰ στηρίξω τὴν πρόκρισίν μου· ἐπὶ δὲ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν πῶς νὰ ἐπιφέρω κρίσιν ἐγὼ ὁ ἐφήμερος, ἐγὼ ὁ μὴ ἔχων τὴν προφητικὴν χάριν τοῦ μέλλοντος; Εἶμι ἀπλοῦς ἄνθρωπος, καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιος εὐγνωμοσύνης λογιζέται οὐχὶ ὁ πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀλλ' ὁ ἀληθῶς εὐεργετῶν. Ἄν τοῦτο ἰσχύη καὶ εἰς τὸν Ὀλυμπον, πράξατέ τι ἐμπρὸς μου ὑπὲρ τούτου τοῦ τόπου, καὶ εἰς τὴν μεγαλητέραν εὐποιάν δοθήσεται τὸ μεγαλητέρον γέρας.

Ἀμφότεροι οἱ θεοὶ ἔνευσαν τότε ὡς ἂν ἔλεγον,

— Μὰ τὸν Δία, δι' ἄνθρωπον ἀνόητα δὲν ὀμιλεῖ.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Ποσειδῶν· καὶ ἰδοῦ!

— Καὶ διὰ τῆς τριαινῆς του ἐπληξε θιαίως τὸν ξηρὸν θράχον· ὁ δὲ θράχος ἐσείσθη σφοδρῶς, καὶ ἐσχίσθη δίχα, καὶ ἡ τρίαινα ἐβυθίσθη μέχει τῶν σπλάγγων τῆς γῆς, καὶ ἠνέωξε φρέαρ πλησθὲν ὕδατος, ὑπὲρ ἐβόα διὰ τῆς μεγάλης φωνῆς τῆς θαλάσσης.

— Ἰδοῦ! ἐπανελάβεν ὁ Ποσειδῶν, δίδωμι τὸ ὕδωρ εἰς τὴν αὐχμηρὰν Ἀττικὴν, δίδωμι τὴν θάλασσαν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πετρώδους ἀκτῆς. Ἡ πυρὰ τοῦ ἡλίου ἤθελεν ἀποξηράνει πᾶσαν τὴν ζωτικὴν τῆς ἰκμάδα, ἤθελεν ἀποβροφῆσαι τὰ σπάνια νάματα τῶν ῥυάκων τῆς, ἀπομαράνει ριζοῦν τὰ φυτὰ τῆς, καὶ μεταβάλλει τὴν γῆν τῆς εἰς φλέγουσαν κόνιν. Τὸ φρέαρ τοῦτο τὴν ἔσωσε! Τεχνιτὸς ῥύαξ θέλει ἀνασύρῃσθαι ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, καὶ θέλει διαχέει δρόσον καὶ ζῶν ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ μεταβάλλει τὴν ἔρημον εἰς εὐθαλῆ καὶ εὐφορον κῆπον.

Προσέτι δὲ, ὅταν μαστίξῃ τὸ Αἰγαῖον ὁ νότος, θέλει κυματεῖ καὶ τὸ φρεάτιον τοῦτο ὕδωρ, εἰς ἔνδειξιν ὅτι δωροῦμαι δι' αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθῆνας τὴν θάλασσαν, ἧτις θέλει εἰσθαί τοῦ

πλοῦτου τῶν ἡ πηγῆ, τῶν θριάμβων τῶν τῷ πεδίον, καὶ θέλει περιφέρει τὰς τροπαιοῦχους σημάς τῶν ὅπου περιφέρει τὰ κύματά τῆς.

— Αὐτὰ, εἶπεν ὁ Κέκροψ, δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητα· ἀλλ' ὁ δικαστὴς, ἵνα κρίνῃ ἀμερολήπτως, πρέπει ν' ἀκούσῃ τὰ μέρη ἀμφοτέρω.

Αὕτη ἦτον πλαγία πρόσκλησις εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ὅπως καὶ αὕτη ὀμιλήσῃ.

Τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἐκτύπησεν ἐπίσης τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ποδὸς τῆς, καὶ ἀμέσως ἀνεφύη ὡς πηχυαῖος θαλλὸς ἐλαίας, ὅστις ταχέως βλαστάνων, ἠῤῥησεν εἰς εὐθαλὲς καὶ πολύκαρπον δένδρον. Ὁ Κέκροψ ἐτέρπετο ἐπὶ τῇ θεᾷ αὐτοῦ, καὶ ἠυφραίνετο δροσιζόμενος ὑπὸ τὴν σκιάν του. Ἡ δ' Ἀθηνᾶ, κόψασα, τῷ προσέφερεν ἓνα τῶν πρασίνων καρπῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Κέκροψ, προσχαγῶν αὐτὸν εἰς τὸ στόμα του, διέστρεψε τὸ πρόσωπον σιωπῶν. Ἐν τούτοις οἱ καρποὶ ὠριμάσαντες, ἀπὸ πρασίνων ἔγινον μέλανες, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἔδωκε καὶ ἐκ δευτέρου καρπὸν καὶ εἰς τὸν Κέκροπα, ὅστις ἀπογευσάμενος, τὸν εὔρεν ἠδὺν εἰς θρώσιν, καὶ ἡ πλαστιγὴ τῆς κρίσεώς του, ἀπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, πρὸς ὃν εἶχεν ἐντελῶς κλίνει, ἤρχισεν ἤδη ἀδιοράτως νὰ τρέπηται κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν.

— Ἄν τὸ ὕδωρ γονιμοποιῇ τὴν γῆν, εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἰδοῦ τῆς γονιμότητος αὐτῆς τὸ ἄριστον προῖόν. Αὐτὸ ἐνδύον καὶ πεδιάδας καὶ ὄρη, θέλει μεταβάλλει τὴν ἔρημον τῆς Ἀττικῆς εἰς χαριεστάτον κῆπον. Αὐτοῦ ὁ καρπὸς ἔσται τῶν κατοίκων αὐτῆς τροφὴ προσφιλέης. Ὁ δ' ὀπὸς αὐτοῦ, οὐ μόνον ἔσται τῶν τεχνῶν βοηθός, ἀλλ' ἀφανεῖς ἐγκλείων τὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, δωρήσεται ἐπὶ γῆς τὸ οὐράνιον φῶς, καὶ παρατενεῖ ἐν τῇ νυκτὶ τὴν ἡμέραν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν τῷ δένδρῳ τούτῳ δωροῦμαι ὑμῖν τὸ ὑπέρτατον τῶν ἀγαθῶν, τὴν εἰρήνην, τῆς φρονήσεως θυγατέρα. Αὕτη εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἡ μεγαλοεργὸς εὐεργετία, αὕτη ἡ πλουτοδότις θεᾷ, αὕτη ἡ τῶν ἔθνων ἐμπεδοῦσα τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐημερίαν ριζοῦσα. Οἱ ἀνδρικοὶ ἀγῶνες, ὁ πόλεμος καὶ αἱ νίκαι, ἅς οὐχ ἦττον θαλλὸς τῆς ἐλαίας μου θέλει ἀμείβει, τότε συμβάλλονται εἰς τῶν ἀνθρώπων τὴν εὐτυχίαν, ὅταν μόνον προσπαρασκευάζωσι τὴν εἰρήνην. Ἄλλως φουτεύουσι χωρὶς νὰ θεριζῶσι, καταστρέφουσι χωρὶς νὰ οικοδομῶσιν. Εὐτυχὴς ὁ λαὸς ὁ ἀσπασμένος τὴν εἰρήνην, καὶ νικῶν οὐχὶ ἵνα νικήσῃ, ἀλλ' ἵνα διατηρήσῃ τὸν ἠσασυρὸν αὐτῆς. Πᾶσα ἡμέρα αὐτοῦ, ἡμέρα εὐδαιμονίας, πᾶν βῆμα αὐτοῦ τὸν προάγει εἰς εὐπορίαν, πᾶς βῶλος αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς χρυσόν.

Ὁ Κέκροψ τότε ἀπεκρίθη·

— Ἀμφότερα τὰ δῶρα ὑμῶν εἰσὶ θεῖα καὶ ἀνεκτίμητα. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐμὴν ἀσθενῆ ἀνθρωπίνην κρίσιν ἀνετέθη ἡ δεινὴ ἀίρεσις μεταξὺ τῶν δύο, ἐπικαλοῦμαι μὲν ἀμφοτέρους ἵ-

λέους εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἀλλὰ τὴν κυριότητα αὐτῆς ἀνατίθῃμι εἰς τὸν ἐπαγγελλόμενον ὄχι τοὺς κεραυνούς τῶν πολέμων καὶ τὴν ἐκ τούτων μεγάλην ἀλλὰ στιγμιαίαν λαμπρότητα τὴν παραχωρῶ εἰς τὸν χορηγούντα ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης, καὶ τὸ ἡμερον ἀλλὰ διαρκές αὐτῆς φῶς.

Ἄμα δὲ ταῦτα εἶπεν, ὁ Ποσειδῶν ἀνεπήδησε θυμωθεὶς, καὶ ἐπάταξε τὸ ἔδαφος τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τῆς τριαίνης του, ἧς τὰ ἔγνη τῶν ἐδόντων φαίνονται μέχρι τοῦδε ἐπὶ τοῦ βράχου. Μετὰ ταῦτα δ' ἐβυθίσθη βιαίως εἰς τὸ Αἰγαῖον, καὶ τὰ ἀφρίζοντα αὐτοῦ κύματα ἀνεπήδησαν μέχρι τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ δ' Ἀθηνᾶ, ἠρέμα διὰ τῆς χειρὸς καὶ εὐμενῶς νεύσασα πρὸς τὸν Κέκροπα, ἀπέβλεψε μετὰ ταῦτα πρὸς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ αἰφνιδίως τις στοχασμὸς ἐφάνη ἀναφύει ἐντὸς τῆς σοφῆς κεφαλῆς της. Μακρὸν δὲ καὶ σκεπτικὸν ἐπ' αὐτὰς προσήλωσε βλέμμα, καὶ ἔπειτα ἀπέπτη εἰς τοὺς ἀέρας, φῶς καὶ ἀρώματα διαχύσασα εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν.

— Πόσον γλυκεῖς καὶ ἡγεμονικοὶ οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς θεᾶς, εἶπεν ἡ Πάνδροςος, ἡ μία τῶν θυγατέρων τοῦ Κέκροπος. Τὸ βλέμμα της ὡς θέλος μοὶ διεπέρασε τὴν καρδίαν, καὶ ὡς φλόξ μοὶ ἀνῆπτε τὸ αἶμα.

— Πόσον δὲν ὀμοιάζει τὴν ὠραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ θεὸν τὸ δύσμορφον αὐτὸ ζόανόν της, εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς Ἔρση, δεικνύουσα τὸ ξύλινον ἄγαλμα, εἰς οὗ τὸ αὐτοσχέδιον θάθρον ἐκάθητο.

— Δὲν ἠξέρω, εἶπεν ἡ τρίτη ἀδελφὴ Ἀγρυλλος, ἂν ἀξίζῃ νὰ κοπιᾶζωμεν κεντῶσαι δι' αὐτὸ πέπλον. Ἐγὼ δὲν κεντῶ πλέον' προτιμῶ νὰ κρεμάσω στέμματα εἰς τὸ δόρυ τοῦ Ἄρεως.

— Καὶ ἐγὼ, εἶπεν ἡ Ἔρση, νὰ καλλιεργήσω τὰς μυρσίνας, αἱ ἐφύτευσα περὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ.

— Ἀφετε, πιστεύσατέ μοι, τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Ἄρην, εἶπεν ἡ Πάνδροςος. Μὴ ἀσέβειαν πρὸς τὸ ἱερὸν ἄγαλμα. Ὁ πατήρ μας εἶπεν, ὅτι τοιοῦτον ὁποῖον εἶναι, ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

— Ἀληθῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσε, πάτερ; ἠρώτησαν αἱ δύο κόραι.

— Ὅταν ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εὐρίσκωμεν τὴν καταγωγὴν του, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ, ὑπεκφεύγων τὴν ἐρώτησιν, πρέπει νὰ τὸ πιστεύωμεν ὡς πεμφθὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ Διίπετὲς νὰ τὸ ὀνομάζωμεν.

Καὶ ἀπῆλθεν, ὅπως καλέσας οἰκοδόμους, περιτειχίσῃ εἰς τὸν αὐτὸν περίβολον τὰ ἱερά καὶ ὄρατὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μνημόσυνα, παρὰ τὰ ξάνα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, τὴν θάλασσαν ἢ τὸ φρέαρ τοῦ Ποσειδῶνος μετὰ τοῦ ἔχρους τῆς τριαίνης αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐλαίαν τῆς Ἀθηνᾶς.

— Μὴ παραμελήτε, ἀδελφαί, τὴν εὐσεβῆ ἡ-

μῶν ἐργασίαν, ἐπανάλαβε παραινούσα ἡ Πάνδροςος. Τὰ Ἀθήνια μετ' ὀλίγον θέλουσιν ἐπιστῆ' πρέπει ὁ Πέπλος νὰ ἦναι ἔτοιμος.

Β'

Ἄλλ' ἐνῶ αἱ δύο κόραι ἤρχοντο νὰ καθήσωσι παρὰ τὴν ἀδελφὴν των, αἰφνης ἔστησαν ἀμφοτέραι, ἐφάνησαν ἀκροώμεναι, καὶ ἔπειτα ὡς δύο νέαι ἔλαφοι ὤρμησαν ὁμοῦ τρέχουσαι πρὸς τὴν πύλην τῆς Ἀκροπόλεως, δι' ἧς εἰσῆρχοντο δύο νέαι ἐξόχου ὠραιότητος, ὁ μὲν ῥωμαλέος καὶ ἀνδρικός, τὴν ὄψιν ἔχων καταπληκτικὴν, τὸ βλέμμα εὐγενές καὶ σπινθηροδόλον, καὶ τὸ βᾶδισμα στιβαρόν· ὁ δὲ, νεανικός, τρυφερός καὶ κοῦφος, ὥστε ἐφαίνετο πετῶν ὅταν ἐπεριπάτει. Ὁ πρῶτος ἦτον ὁ Ἄρης, ὁ δὲ δευτέρος ὁ Ἑρμῆς.

Τὴν δ' ἐπαύριον ὁ Κέκροψ εἶχεν ἤδη περατώσει τὸν περίβολόν του, οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ θυγατέρες του τὸν πέπλον τῆς Ἀθηνᾶς, διότι, ἂν ἡ Πάνδροςος ἔβλεπεν ἐμπρὸς της μόνον τὸ ἔργον της, αἱ ἄλλαι δύο, μεταξὺ ἐργαζόμεναι, ἔβλεπον τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Ἄρην.

— Δὲν μοὶ λέγετε, ἀδελφαί, εἶπεν ἀφελῶς ἡ Πάνδροςος, καθημένη μετ' αὐτῶν καὶ κεντῶσα εἰς τὴν σικίαν τῆς ἱερᾶς ἐλαίας, ποῖαν εὐχαρίστησιν εὐρίσκετε εἰς τὴν συνναστροφὴν τῶν δύο ἐκείνων ζένων, ὥστε δι' αὐτοὺς ν' ἀμελήτε τὴν ἱερὰν ἐργασίαν σας; Ποῦ ὑπάγετε μετ' αὐτῶν, τί λέγετε καὶ τί κάμνετε, ὅταν ἔρχονται; Ἐγὼ πολλὴν περιέργειαν νὰ τὸ μάθω.

— ὦ! ἀδελφῆ, εἶναι κάκιστον πράγμα ἡ περιέργεια, εἶπεν ἡ Ἔρση, καὶ σὲ συμβουλεύω πολὺ νὰ τὴν ἀπομάθῃς.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐνοήσω, εἶπεν ἡ Ἀγρυλλος, πῶς εὐρίσκονται περιέργοι ἄνθρωποι! Εἶναι δι' ἐμὲ ἀνεξήγητον πάθος. Τί τοῖς μέλλει διὰ τῶν ἄλλων τὰ μυστικά; Διατί δὲν περιορίζονται εἰς τὰ ἑδικὰ των;

— Ὅταν δὲν θέλητε, ἀδελφαί, νὰ μ' εἰπῆτε ὅ,τι σὰς ἐρωτῶ, εἶπεν ἡ Πάνδροςος μετὰ πολλῆς ἀφελείας, ἐνοεῖται ὅτι δὲν ἐπιμένω. Ὅμοιωθ' ὅμως ὅτι εἶμαι περιέργος.

Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐλέγοντο, ἀνέλαμψεν αἰφνης ὁ οὐρανός, καὶ αὖρα μυροβόλος περιεχύθη περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐκ φωτεινῆς δὲ νεφέλης ἐπέφανε εἰς τὰς τρεμούσας κόρας ἡ Ἀθηνᾶ, γνῶριμος ἐκ τῶν αἰθέρων γλαυκῶν ὀφθαλμῶν της, ἐκ τοῦ ἔγχρους καὶ τῆς ἀσπίδος της, καὶ ἐκ τοῦ ποδιῆρος χιτῶνός της, ἐφ' οὗ ἀπαισίως ἐμόρφαζεν ἡ τερατώδης κεφαλὴ τῆς Γοργῶνος. Στάσα δ' ἐμπρὸς τῶν νεανίδων,

— Σὰς εἶδα χθὲς εὐσεβεῖς καὶ ἐπιμελεῖς, εἶπε' σὰς φέρω ἐν δαίτημα τῆς ἐμπιστοσύνης μου. Λαβοῦσα δὲ μικρὸν κιβώτιον ὑπὸ τὴν ἀσπίδα της,

— Σὰς παραδίδω, ἐπρόσθεσε, τὴν παρακαταθήκην αὐτοῦ. Φυλάξατέ το ἐπιμελῶς, καὶ προσέξατε μὴ τύχη καὶ ἀνοιχθῆ.

Εἶπε, καὶ εἰποῦσα ἀπέπη.

Αἱ δὲ κόραι ἔμειναν ἀκίνητοι, ἄφωνοι καὶ σχεδὸν ἄπνοες.

Ἄλλὰ κατ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται.

— Ἡ Ἀθηνᾶ! εἶπεν ἡ Πάνδροςος.

— Ἡ Ἀθηνᾶ! ἡ Ἀθηνᾶ! ἐπανέλαβον αἱ ἄλλαι δύο. Ἐπειτα δὲ τὰ βλέμματα καὶ τῶν τριῶν ἐστράφησαν πρὸς τὸ κιβώτιον.

— Ἀλλὰ τὸ κιβώτιον τοῦτο! εἶπεν ἡ Ἀγρυλος. Τί ἄρα νὰ εἶναι; τί περιλαμβάνει;

— Τί παράδοξον μυστήριον! εἶπεν ἡ Ἔρση.

— Ἰερὰ παρακαταθήκη, εἶπεν ἡ Πάνδροςος· ἡ θεὰ μᾶς τὴν ἐνεπιστεύθη· πρέπει νὰ τὴν φυλάξωμεν μετὰ φόβου καὶ μετὰ πίστεως.

— ὦ! ἀναμφιβόλως, υπέλαβεν ἡ Ἔρση, πρέπει νὰ τὴν φυλάξωμεν. Ἀλλὰ τί ἄρα γε περιέχει;

— Ἰσως ἄγνωστόν τινα θησαυρὸν, εἶπεν ἡ Ἀγρυλος, μετ' ἀστράπτοντος βλέμματος· ἴσως πολυτίμους λίθους συλλεγέντας εἰς τοῦ Ὀλύμπου τὰς κορυφὰς ἢ τὰς φάραγγας.

— Ἰσως νέκταρ ἢ ἀμβροσίαν, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἔρση. Ἰσως τι οὐράνιον προῖον ἄγνωστον εἰς τὴν γῆν.

— Ἡ φάρμακόν τι δίδον τὴν ἀθανασίαν, εἶπεν ἡ Ἔρση. ὦ! ἂν μόνον ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἰδῶμεν!

— Ἀπαγε! εἶπεν ἡ Πάνδροςος. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀπηγόρευτε ν' ἀνοιχθῇ τὸ κιβώτιον.

— Ἀπαγε! ἀναμφιβόλως! ἀπεκρίθη ἡ Ἔρση. Βεβαίως, ἡ Ἀθηνᾶ εἶπε νὰ μὴ ἀνοιχθῇ· ἀλλ' ἤθελον τόσον νὰ ἠξερῶ τί περιέχει!

— ὦ! μίαν μόνον γωνίαν ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ διεγείρωμεν, εἶπεν ἡ Ἀγρυλος.

— Φυλαχθῆτε, ἀδελφαί, φυλαχθῆτε, εἶπεν ἡ Πάνδροςος. Ἐνθυμηθῆτε τῆς θεᾶς τὸν λόγον.

— Τῆς θεᾶς τὸν λόγον, τὸν ἐνθυμούμεθα· τίς τὸν λησμονεῖ; υπέλαβεν ἡ Ἔρση. Ἀλλ' ἐν μόνον βλέμμα δύναται τόσον νὰ ἐλάβῃ;

— Ἀφῆτε τοῦτο, εἶπεν ἡ Πάνδροςος· νικήσατε τὴν περιεργειάν σας· αἰδέσθητε τὴν θεάν· φοβήθητε τὴν ἐργὴν τῆς.

Αἱ κόραι ὑπήκουσαν, καὶ ἤρχισαν νὰ κεντῶσι σιωπηλῶς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγα λεπτά,

— Ἀγρυλε! εἶπεν ἡ Ἔρση.

— Ἔρση, ἀπεκρίθη αὐτῇ.

— Μόνον ἐν βλέμμα! εἶπεν ἐκείνη.

— Ἐν μόνον βλέμμα, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγρυλος, τί θὰ ἐλάβῃ; Ἰδὲ, τὸ πῶμα ὑποχωρεῖ. Ὀλίγον ἂν τὸ ὠθήσω, ἀνοίγει.

— Ὀλίγον μόνον, εἶπεν ἡ Ἔρση, καὶ τὸ κλείομεν πάλιν ἀμέσως.

— Πρὸς Ἀθηνᾶς, σὰς παρακλῶ, ἀδελφαί· σὰς ἐξορκίζω νὰ μὴ πράξητε τοῦτο, ἀνέκραξεν ἡ Πάνδροςος.

— Ἀλλ' ἀμέσως θὰ τὸ κλείσωμεν πάλιν, ἐπανέλαβεν ἡ Ἀγρυλος, κρατοῦσα ἤδη εἰς τὰς χεῖρας τὸ πῶμα. Ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἤδη εἰς τὴν ἐ-

στίαν τοῦ πατρὸς τῆς· οὔτε θὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι τὸ ἠγγίσαμεν. Νὰ τὸ ἀνοίξω;

— Μὴ, μὴ! εἶπεν ἡ Πάνδροςος.

— Ἀνοίξον, ἀνοίξον, εἶπεν ἡ Ἔρση.

— Τὸ ἀνοίγω λοιπὸν, εἶπεν ἡ Ἀγρυλος.

— ὦ! ἐγὼ φεύγω, καὶ ἀποστρέφω τὸ πρόσωπον, ἀνέκραξεν ἡ Πάνδροςος, ἐγερθεῖσα, καὶ δρομαίως μακρυνομένη.

— Ἀνοίξον, ἀνοίξον, ἐπανέλαβεν ἡ Ἔρση.

Ἐν μόνον βλέμμα, καὶ ἀμέσως τὸ κλείεις.

Καὶ ἡ Ἀγρυλος διὰ ταχείας κινήσεως τῆς χειρὸς ἠνέφωξε τὸ πῶμα.

— Ἄ! ἀνεφώνησαν καὶ αἱ δύο συγχρόνως, καὶ κατέβριψαν πάλιν τὸ πῶμα, μείνασαι ὡς ἀπολελιθωμένοι, διότι εἰς τὸ κιβώτιον, ἀντιπολυτίμων κόσμων καὶ θησαυρῶν, εἶδον κείμενον βρέφος.

Ἐνῶ δὲ αὐταὶ ἀνεφώνουν ἐκπληττόμεναι, κορόνη ἠγέρθη ἐκ τῶν κλάδων τῆς ἱερᾶς ἐλαίας, καὶ ὄζειν κραυγὴν ἀφείσα, διέσχισε πρὸς βορρᾶν τὸν ἀέρα.

— Εἶδες; ἠρώτησεν ἡ Ἀγρυλος, δειλῶς ἀναβλέψασα πρὸς τὴν Ἔρσην.

— Εἶδα, εἶπεν αὐτῇ. Ἡ Ἀθηνᾶ! Λοιπὸν ὅλαι αἱ καυχῆσεις, καὶ ἔλλα ἡ αὐστηρότης . . .;

— Προσποίσεις! ἐψιθύρισεν ἡ Ἀγρυλος μετὰ φωνῆς ἥτις μόλις ἠκούετο.

— Καὶ ἡμεῖς ἐμπρὸς τῆς ἐτρέμομεν! εἶπε μετὰ τόλμης ἡ Ἔρση. Δὲν ἔχομεν νὰ τὴν φοβώμεθα. Καὶ αὐτὴ ἀσθενῆ; ὡς ἡμεῖς.

— Εἶδες τί ἄσχημον βρέφος! εἶπεν ἡ Ἀγρυλος.

— Ναί! καὶ παρετήρησας τοὺς πόδας του; ἀπεκρίθη ἡ Ἔρση. Δὲν ἠξερῶ πῶς μ' ἐφάνησαν στρεβλοὶ καὶ ραϊβοί. Ὅφεις μᾶλλον ἢ πόδες παιδίου ὁμοιάζον.

— ὦ! τῶ ὄντι· ἄφες νὰ ἰδῶ!

Καὶ ἠνέφωξεν πάλιν τὸ κιβώτιον, καὶ ἡ μορφή τοῦ παιδίου, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ἡ διαγωγὴ, ἦσαν ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἀνεξάντλητον θέμα τῆς γλωσσαλγίας των.

Γ'

Ἐν τούτοις δ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἀφ' οὔ, παραδοῦσα αὐταῖς τὸ κιβώτιον, ἐπέβη τοῦ νέφους τῆς πάλιν, ἀπ' αὐτοῦ ἐπέβλεψεν ἄνωθεν ἐπὶ τὴν μέλουσαν πόλιν τῆς μετὰ στοργῆς καὶ μερίμνης, καὶ εἶδεν αὐτὴν καταλλήλως κειμένην διὰ τὸ προωρισμένον αὐτῆς μεγαλεῖον, καὶ τὸ φρούριον τῆς Ἀκροπόλεως ὡς βασιλικὸν στέμμα ἐπιστέφον αὐτὴν, καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τὸν Ἰμπτὸν, πρὸς νότον δὲ τὸ Μουσεῖον, πρὸς δυσμὰς δὲ τὸν Ἄρειον Πάγον, περιβάλλοντας αὐτὴν ὡς φυσικὰ ὄχυράματα. Ἀλλὰ πρὸς βορρᾶν τὴν εἶδεν ἄφρακτον μέχρι τοῦ ἀπέχοντος Βριλλισσοῦ, καὶ ἐλυπήθη· ὤρμησεν ἐπομένως πρὸς τὸ ὄρος ἐκεῖνο, ἐκοίφεν ἓνα τέμαχον αὐτοῦ διὰ τῆς αἰχμῆς τῆς λόγχης τῆς, ὅπως τὸν θέσῃ προτειχίσμα κατὰ τὴν ἀσθενῆ θέσιν, καὶ, ἀφ' οὔ τὸν ἔ-

παλεν εἰς τὴν παλάμην της, τὸν εφορτώθη εἰς τὸν ὄμιον, καὶ ἀπέπητη πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἄλλὰ καθ' ὄδον τὴν ἀπήντησεν ἡ λάλος κορώνη, ἣτις εἶχεν ἀναπτῆ ἀπὸ τῆς ἐλαίας, καὶ τὴν προσεῖπεν ὡς ἔπειται·

— Κρά κρά! Κυρά Ἀθηναῖ, κυρά Ἀθηναῖ!

— Τί θέλεις, κορώνη μου, καὶ μ' ἀναχαιτίζεις; Ὑπάγω νὰ φράξω τὴν καλὴν μου πόλιν, νὰ ἔχη βράχους ὡς ἐπάλξεις, καὶ ὡς πυργώματα ὄρη.

— Κρά κρά, εἶπεν ἡ κορώνη. Ὀχυρόνεις καὶ φράττεις, καὶ αἱ κόραι ἠνέφωξαν τὸ κιβώτιον, καὶ ὁ ἥλιος εἶδε τὸ θρέφος καὶ ἐξεπλάγη.

— Κακὴ κορώνη, κακῶν ἄγγελε! μὴ φθάσῃς νὰ πατήσῃς τὴν Ἀκρόπολιν ποτὲ πλέον! Τὸ κιβώτιον, τὸ κιβώτιον! ἀνέκραξεν ἡ Ἀθηναῖ, καὶ ἠνέφωξεν εὐρέως τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὸ στόμα καὶ τὰς χεῖρας, λησμονοῦσα τὸ ἄχθος της, ὅπερ πεπὸν, ἔμεινε δι' αἰώνων κείμενον κατὰ γῆς, καὶ ὠνομάσθη Δυκαθητὸς ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνθρώπων.

Καὶ ἡ μὲν κορώνη, τῆς θεᾶς τρομάζουσα τὴν ἀρῆν, ἔκτοτε οὐδέποτε πλέον ἐπέβη τῆς Ἀκροπόλεως· ἡ δὲ θεὰ ἔπη εὐθὺ πρὸς αὐτὴν, καὶ ἀοράτως ἀλλ' ὀρώσα αὐτὴ, εἶδε τὰς δύο κόρας κυπτούσας ὑπὲρ τὴν λάρνακα, καὶ πολυπραγμονοῦσας περὶ τὸ θρέφος.

— Ἐπάρατοι σεῖς καὶ ἡ ἄπιστος περιέργειά σας! Κακὰ κακῶς ἀπόλοισθε! ἔκραξεν ἡ θεὰ, καὶ ἡ κραυγὴ της ἀντήχησεν ὡς θροντὴ εἰς τὰς φάραγγας τοῦ Ὑμητοῦ, τοῦ Βριλησσοῦ καὶ τοῦ Πάρνηθος· καὶ ἔνευσε φοβερά, καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ, καὶ ἐσείσθησαν τῶν δυστυχῶν νεκνίδων αἱ φρένες καὶ αἱ καρδίαι.

— Ἐρση, Ἐρση! τί εἶναι τὸ βαθὺ τοῦτο σκότος; ἐφώνησεν ἀναπηδῶσα ἡ Ἀγραυλος. Διατί ὡς φλεγομένη πίσσα διαβρέει ὁ οὐρανός; διατί τὰ ὄρη παλαιούσιν ὡς μαινόμενα; διατί ἡ γῆ συστρέφεται στροβιλιζοῦσα;

— Ἀκουσον, ἀνέκραξεν ἡ Ἐρση, ἡ θάλασσα βοᾷ ὡς ἐκ μυρίων στομάτων, καὶ κορυβαντιώσα τινάσσεται· ὁ οὐρανὸς ἐβράβη καὶ προχέει ὑλακτοῦντας τοὺς καταβράχτας του, καὶ ὁ βοῶν σὺρίζει συναυλίαν μετὰ τοῦ νότου! Ἡ φύσις ὅλη μυκᾶται ὡς σφαγιζομένη.

— ὦ! πῶς οἱ οὐρανοὶ ἠνέφωχθησαν! εἶπεν ἡ Ἀγραυλος. Ποῖον φῶς, χιλιαπλάσιον τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας, διεχύθη ἐπὶ τῆς γῆς! Ἴδὲ, ἰδὲ τὰ χαριεντα δάση· ἰδὲ, ἰδὲ τοὺς λειμῶνας. Ἴδὲ, ἰδὲ τὰ ἄνθη, τοὺς βράκκας καὶ τοὺς λόφους! ὦ! πῶς ἡ γῆ σχίζεται! Φῶς ἐκχεῖται ἐκ τῆς χαινούσης πληγῆς της. Αἱ Ἐριννύες! Ἐρση! φρίκη!

αἱ Ἐριννύες ἐξέρχονται! Ὀχι! δὲν εἶναι αἱ Ἐριννύες! Εἶναι ὁ Ἄρης! ὁ ἀνδρείός μου Ἄρης! Πάλλει τὴν φοβεράν λόγχην του, καὶ μὲ καλεῖ εἰς χορὸν!

— ὦ! ποῖος ἦχος πλήττει τὴν ἀκοήν μου! ἔλεγε συγχρόνως ἡ Ἐρση. Ποῖα ἐπουράνιος μουσικὴ διαχεῖται ἐπὶ τῆς γῆς; Ἀκουσον, ἀκουσον τὰς μυρίας κιθάρας, ἀκουσον, ἀκουσον τοὺς χιλιεστόμους αὐλοὺς, ἀκουσον τὰ χίλια μέλη συγχεόμενα εἰς ἓν μέλος. Ἀλλὰ πῶς; προχωροῦσιν αἱ Ἐριννύες τρύζουσαι τοὺς ὀδόντας, καὶ ὕλακτοῦσαι ὡς πειναλέαι λύκαιναι! Ὀχι! δὲν εἶναι αἱ Ἐριννύες, εἶναι ὁ καλὸς μου Ἐρμῆς, γλυκὺ μαιδιῶν, τὴν τρίχορδον χελόνην του κρούων, καὶ προσκαλῶν με εἰς τὸν χορὸν.

Καὶ συγχρόνως ἀνέκρουσαν ἀμφοτέραι ἄσμα ἀνέκφραστον καὶ ἀνήκουστον, οὔτε ἔλοφουρδόν, οὔτε ἀλαλαγμὸν, ἀλλ' ἀμφοτέρων μετέχον, καὶ ἐκπλήττον τὴν ἠχὴ τῶν πέριξ σπηλαίων. Κρατούμεναι δὲ καὶ ἐκ τῶν χειρῶν, ἤρχισαν ἀλλόκοτον ὄρησιν, συνισταμένην εἰς ἄλματα καὶ στροφὰς παραφόρους, ὧν ἐκάστη τὰς ἐπιλησίζεν εἰς τοῦ κρηνοῦ τὸ ἄφρακτον χεῖλος.

Ἐπιστάσαι δὲ εἰς αὐτὸ, ἐξέτειναν ἀμφοτέραι μαιδιῶσαι τὰς χεῖρας, καὶ

— Ἐλθὲ, ὦ φίλτατε Ἄρη, ἔλθὲ, ὦ Ἐρμῆ, προφέρουσαι, ἐπήδησαν ἐμπρὸς, καὶ κατὰ τῶν βράχων ῥιφθεῖσαι μετὰ μεγάλης κραυγῆς, κακῶς συνετρίβησαν.

Τοιαύτη ἦν ἡ πρώτη ποιητὴ τῆς πρώτης γυναικείας περιεργείας ἐν Ἀθήναις.

Δ'

Τὴν λύπην τῆς Πανδρόσου διὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην ἀφήνομεν τὸν ἀναγνώστην νὰ συμπεράνη, καὶ τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον δὲν τὴν ἠξεύρομεν. Πιθανὸν δὲ φαίνεται ὅτι ἀπέδωκεν εἰς τὰς θανούσας αὐτῆς ἀδελφὰς τὰ τελευταῖα καθήκοντα, ἐνταφίασασα αὐτάς εἰς τὸ σπήλαιον παρ' ᾧ ἐκρημνίσθησαν, ὡς ἐνταφίασε καὶ τὸν πατέρα της, ὅταν μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν, εἰς τὸ ἱερὸν ἔδαφος παρὰ τὴν ἐλαίαν τῆς Ἀθηναῖ· τὸ δὲ θρέφος, τῆς θεᾶς τὸν τρῶφιμον, ἀναθρέψασα, ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἐρεχθεά ἢ Ἐριχθόνιον.

Τὸ θρέφος τοῦτο πῦξεν ἐπὶ τῶν βασιλείων Κρηναοῦ καὶ Ἀμφικτύονος, καὶ μετὰ ταῦτα ἔγινε καὶ αὐτὸ βασιλεὺς. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον χωλὸς εἰς βαθμὸν ὥστε ἠναγκάσθη, ὅπως μετακινήται, νὰ ἐφεύρη μηχανὴν, ἣν ἐκάλεσεν ἄμαξαν, ἵσως διὰ τοῦτο, μὴ δυνάμενος νὰ μεταβαίη ὅσον ἠθελε συνεχῶς εἰς τὸν τόπον ὃν καθιέρωσε τῆς προσάτιδος του ἡ νίκη, ὠκοδόμησεν ἐν αὐτῷ τούτῳ τὴν οἰκὸν του, τὸν μὲν ἓνα τοῖχον στηρίζων ἐπὶ τῶν βράχων τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς δὲ τὸν ἄλλον περιλαβὼν καὶ τὸ φρέαρ, καὶ τὴν ἐλαίαν, καὶ τῆς τριαινῆς τὰ ἔχνη, καὶ τὸν τάφον τοῦ Κέκροπος, καὶ τῆς Ἀθηναῖς τὸ Διίπετες ζῶανον.

Ἄλλ' ὁ Πησειδῶν, ὅσον θεὸς καὶ ἄν εἶναι,

1. Ἐν ὅσῳ δηλαδὴ ἦρχεν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἡ Ἀθηναῖ. Διὰ τὴν ἥδην, ὡς ἐκδικούμενον τὸ κακὸν ὄνειρον, ἐξελέξατο οὐ μόνον τὴν Ἀκρόπολιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν νεὸν τῆς Παρθένου, ὡς τὸ θέατρον τῆς ἀσχημονεστέρης τοῦ ὀδευγμίας, καὶ πολλὰκις τοῦ Παρθενῶνος ὁ ὀπισθόδομος φαίνεται χρεῖζων Ἡρακλείους, ὡς τοῦ Ἀδγείου οἱ σταυλοὶ.

ἤξεύρομεν ὅτι εἶναι φύσει ὀργίλος. "Αμα λοιπὸν ἤττηθεις, ἐδυθίσθη, ὡς εἶπομεν, εἰς τὸν Ὀκεανόν, πνέων τρικυμίαν καὶ θύελλαν, καὶ εὐτυχία ἔτι τότε ἀκόμη δὲν διέτρεχον τὰς θαλάσσας στόλοι, ἄλλως θὰ κατεποντίζοντο αὐτάνδρσι. Ἄφ' οὗ δ' ἔμεινε χωνεύων τὸν θυμὸν του τεσσαράκοντα περίπου στιγμᾶς, ἃς ἡμεῖς οἱ ἀκύμφοι ὀνομάζομεν ἔτη, ἀνήλθε διὰ σίφωνος εἰς τὸν Ὀλυμπον, καὶ παρουσιάσθη εἰς τὴν Δία, ἐκδίκησιν μελετῶν.

— Τί ἔχει ὁ ἀγαθὸς μου ἀδελφὸς καὶ πνευστιχῶς ὡς τὰς φύσας τοῦ Ἡρακίτου εἰς τῆς Αἴτνης τὰ ἐργαστάσια; ἠρώτησεν ὁ Ζεὺς.

— Εἶς ἀθάδης. . . . εἶπεν ὁ Ποσειδῶν, ἀποπνιγόμενος ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, — δὲν ἐξέτασα ἂν Αἰγύπτους ἢ ἂν Πελασγὸς. . . . διότι φαίνεται τὴν φύσιν διπλοῦς. . . . ὁ βασιλεὺς. . . . ὁ οἰκιστὴς. . . . ὁ δὲν ἤξεύρω τί τοῦ θράχου ἐκεῖνον θν ὠνόμασε Κέρροπιν. . . . ὁ Κέρροψ τέλος. . .

— Αἴ! τί ὁ Κέρροψ; ἠρώτησεν ὁ Ζεὺς, γελῶν διὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν ἔξαψιν.

Ἄλλὰ τὸ τί ἦτον δύσκολον νὰ εἰπῇ ὁ Ποσειδῶν διότι πῶς νὰ κατηγόρησῃ τὸν Κέρροπα ἔτι, αἰρεθεὶς δικαστὴς, ἀπεφάσισε κατὰ συνείδησιν, καὶ πῶς νὰ τὸ παρστήσῃ ὡς ἔγκλημα εἰς τὸν Δία, ὅτι ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἐδικαίωσε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ; Ἀνάγκη λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἀφορητῆς νὰ εὐρεθῇ πρόφρασις.

— Ἄλλ' ὁ Κέρροψ, ὑπέλαθεν ὁ παντεπόπτης Ζεὺς, πρὸ πολλῶν στιγμῶν, ἢ ἐτῶν, ὡς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀνήκει ἤδη εἰς τὸν ἀδελφὸν Πλούτωνα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύει ἤδη ἐν Ἀθῆναις ὁ θετὸς αὐτοῦ υἱὸς Ἐρεχθεὺς.

Ἴδου ἐτοίμη ἢ πρόφρασις καὶ πρὸς τούτοις ἢ ἐκδίκησις κατὰ τοῦ Ἐρεχθεῶς περιελάμβανεν οὐ μόνον τὸν δικαστὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντιζήλον, διότι ὁ Ἐρεχθεὺς ἦτον θετὸς ἀμφοτέρων.

— Ναί, περὶ τούτου τοῦ Ἐρεχθεῶς ἤθελον νὰ εἰπῶ, ἀπήντησεν ἀμέσως ὁ Ποσειδῶν. Ἡξεύρεις τί ἔπραξεν; Ὁ ἀθάδης αὐτὸς ἐπολέμει τοὺς γείτονάς του Ἐλευσινίους καὶ ἐπειδὴ ὁ υἱὸς μου Εὐμολπος ἦλθεν ἐκ Θράκης εἰς βοήθειάν των, ἐτόλμησε καὶ μοὶ τὸν ἐφόνευσε! Ἀκούεις, πάτερ ἀνδρῶν τε θεῶν τε; Τὸν υἱόν μου! Ὁ Ἐρεχθεὺς μοὶ ἐφόνευσε τὸν υἱόν μου!

— Ἀτρέμας ἔχε, ἀγαπήτην, εἶπεν ὁ Ζεὺς μετ' ἀμιμῆτον ἡρεμίας. Δι' ἕνα τῶν ὀνητῶν τούτων σικωλίκων ὀργίζεσαι; Νὰ κινήσω μόνον τὸν θραχίονά μου, καταστρέφω ὅλας τὰς γενεὰς αὐτῶν.

— Κίνησον λοιπὸν, εἶπεν ὁ φιλέαδικος Ποσειδῶν.

— Οὐ φροντίς, Ἐνοσίχθιον, ἀπεκρίθη ὁ Ζεὺς καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἔλαβεν ἀπὸ τῆς ὀπλοθήκης τῆς Αἴτνης ἕνα του κεραυνόν, καὶ χασμώμενος τὸν ἀφῆκε νὰ πέσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἐρεχθεῶς.

— Ἴδου, φίλτατε, τῷ εἶπε. Ὑπαγε τώρα ν'

ἀναπαυθῆς. Ἄν ὁ ζέφυρος σ' ἔστρωσε μαλακὴν τὴν κοίτην σου, ἄπλωσον τὸν ἕνα βραχίονα εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν καὶ τὸν ἕτερον εἰς τὴν Εἰρηναίαν, καὶ βέγγε τὸν βόχθον τοῦ Ὀκεανοῦ.

Ὁ Ἐρεχθεὺς λοιπὸν ἔπεσεν ἐμβρόντητος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐνεταφίασαν ἐντὸς τοῦ περιδῶλου τῆς οἰκίας του.

Ἄλλ' ἐκεῖ, ἐξ ἄλλης γωνίας τοῦ Ὀλύμπου, ἠκούσθησαν μεγάλαι φωναὶ, καὶ ἡ Ἀθηναῖα εἰσώρμησεν ἐρωτῶσα τίς ἐφόνευσε τὸν υἱόν της.

— Εὐφῆμει, παρθένε, ἠθέλησε νὰ εἰπῇ ὁ Ζεὺς. Ἄλλ' ἐκείνη εἰς ἀστεῖσμούς δὲν ἦτον ποσῶς διατεθειμένη, καὶ ὁ λόφος τοῦ κράνου της ἔνευε φοβερός, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ποσειδῶν ἠγγιούτο. Λοιδωρίζαι ἤρχισαν ἐκατέρωθεν νὰ διαφεύγωσι τὰ θεῖα στόματα, καὶ ἡ Ἐρις ἤρχισε νὰ ἐπικορηθῇ, τρύζουσα τοὺς ὀδόντας, ὅτι ὁ θρίαμβὸς της ἤθελεν ἀνανεωθῆ ἐνώπιον τοῦ Διὸς.

Τούτον αὐτὸς τὸν κίνδυνον αἰσθανόμενος,

— Ὅ,τι ἐγίνεν ἐγίνεν, εἶπε. Τώρα εἰρήνην, παρκαλῶ. Ὁ ἀγαπητὸς σου Ἐρεχθεὺς ἀπέθανε, φίλη Τριτογένεια! ἄς τιμᾶται ὡς ἦρωα, καὶ ἄς μείνῃ ὁ οἶκός του ἐσαεὶ σεβόμενος ὡς ἐδικὸς σου ναὸς, ὅπου μετὰ σοῦ νὰ λατρεύεται καὶ ἡ πίστή σου Πάνδροσος, ἢ ἤξεύρουσα νὰ μὴ πολυπραγμονῇ εἰς τὰ σκάνδαλα. Καὶ σὺ προσέτι, ἀδελφὲ, — προσέθηκεν ἔπειτα θλιέπων τὸ Ποσειδῶνος τὴν ὀργὴν ἐτοίμη νὰ ἐκραγῇ, — ἔχε καὶ σὺ τὸ μέρος σου εἰς τὸν οἶκον τούτον. Ὅπου σὰς διήρσε θεῖα ἀντιζήλεια, ἄς σὰς ἐνώσῃ ἀνθρωπίνῃ λατρεία. Ἄς θύωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ εἰς σὲ καὶ εἰς τὸν Ἐρεχθεῶτα ἀναίμακτα θύματα, διότι ἱκανὸν αἶμα μεταξὺ σας ἐχύθη.

Μετὰ τὴν ἐτυμηγορίαν λοιπὸν ταύτην, ἥτις ὡς πᾶσαι τῶν ὑπερτάτων ἀρχόντων αἱ ἐτυμηγορίαι ἐθαυμάσθη ὑπὸ τῶν ἀυλικῶν τοῦ Ὀλύμπου, ὡς δεῖγμα ὑπερτάτης δικαστικῆς ἀγχινοίας, καὶ ἐπανέφερον εἰς αὐτὸν πάλιν τὴν ἀρμονίαν, οἱ Ἀθηναῖοι καθιέρωσαν τὸν Οἶκον τοῦ Ἐρεχθεῶς ἢ τὸ Ἐρεχθεῖον, εἰς Ναὸν τῆς Πολιάδος Ἀθηναῖας, καὶ διασκεύασαντες αὐτὸν ἀναλόγως, ἐτέλουν ἐν αὐτῷ τῆς θεᾶς τὴν λατρείαν.

Ε'

Μετὰ τινὰς δ' ἑκατονταετηρίδας, ἐπελθὼν ὁ Πέρσης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀσεβῶς συλήσας τοὺς ναοὺς αὐτῆς, ἐπυρπόλησε καὶ τὸ Ἐρεχθεῖον μετ' αὐτῆς τῆς ἐλαίας, πρὸς μεγίστην θλίψιν τῶν Ἀθηναίων. Ἄλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ αὐτῶν καὶ ὁποία ἡ ἐκπληξίς, ὅταν μετὰ μίαν ἡμέραν ἀνελθόντες εἰς τὴν Ἀκρόπολιν κατὰ διαταγὴν τοῦ τυράννου, ὅπως θύσωσιν εἰς τὰ ἐρεῖπια τοῦ ναοῦ, εὖρον εἰς τὴν ἱερὰν ἐλαίαν ποδιαῖον ἢ διποδιαῖον θαλλὸν βλαστήσαντα ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐπὶ τοῦ κεκαυμένου στελέχους!

Μετὰ θαθείας εὐλαθείας ἐδέχθησαν ὅλοι τὸ θαῦμα, καὶ ἤμα διὰ τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀνδρῶν

γαθημάτων ἔσωσαν τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐλευθερίαν, ἐμνήσθησαν τῆς προστάτιδος αὐτῶν θεᾶς, καὶ οὐ μόνον τῇ ἀνήγειραν τὸν μεγαλοπρεπῆ Παρθενῶνα, ἀλλ' ἀνωκοδόμησαν ἐν Ὀλυμπίადι 924 καὶ 931 τὸ Ἐρεχθεῖον μετὰ λαμπρότητος καὶ εὐπρεπείας ἀπεριγράπτου, τὸν πολυτελεῆ εἰς αὐτὸ ἐφαρμόσαντες Ἴώνιον βυθμὸν, περιστήσαντες τρεῖς στοάς, ὧν τὴν μίαν ἀντὶ κίωνων στηρίζουσι παρθένοι γλυπτὰι, τὰ γλαφυρὰ κιονόκρανα εἰς ἐπιχάλκους ἔλικας κάμψαντες, τὰς βάσεις διὰ κομφῶν πλοκάμων περικοσμήσαντες, τὸν λίθον εἰς ὁμοιότητα λεπτῶν ποιικίλαντες ἀνθεμίων, καὶ πᾶν τὸ οἰκοδόμημα διὰ γραφῆς καὶ γλυφῆς πλουσίως καθωραΐσαντες. Διήρσαν δὲ τὸν ὕλον ναὸν δίχα, τὸ μὲν αὐτοῦ, τὸν τάφον περιέχον τοῦ Ἐρεχθέως, τῇ Παλλάδι καθιερώσαντες καὶ τῷ Ποσειδῶνι, τὸ δὲ, τὴν ἐλαίαν ἐγκλείον καὶ τὸ φρέαρ καὶ τὸν τοῦ Κέκροπος τάφον καὶ τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἀθηνᾶς ξόανον, εἰς τὴν Πάνδρσον ἀναθέντες. Ἀρχιτέκτονες δὲ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τούτου ἀριστουργήματος ἦσαν ὁ Ἀργίλοχος καὶ ὁ Φιλοκλῆς.

Μόλις δ' εἶχε περατωθῆ ὁ ναὸς, καὶ μετὰ ἐν ἔτος (ἐν Ὀλ. 931, γ') ἐξερράγη πυρκαϊὰ ἐν αὐτῷ· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὄλιγον τὸν ἐβλαψέ· πιθανῶς μόνον τῆς στέγης τὴν ξυλικήν.

Αἰῶνες παρῆλθον ἔκτοτε, ἐφ' ὧν ὁ ναὸς οὗτος ἦν τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἐγκαύημα, καὶ ἡ ἐγγύσις τῆς προστάτιδος τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος. Ἄλλ' ἤλθον καὶ αἰῶνες καθ' οὓς ἀπέθανον ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ. Τότε αἱ Ἀθῆναι, μετασχηματίσασαι ἀφιέρωσαν τὸν κομφῶν ναὸν εἰς τὸν ἀληθῆ θεὸν τῶν χριστιανῶν. Ὄταν ὅμως ἐπέστη χρόνος καθ' ὃν καὶ αἱ Ἀθῆναι ἀπέθανον εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τότε τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς οἰκοδομικῆς, τὸ περιλαβὸν καὶ στεγάσαν δύο ἀλληλοδιαδόχους θρησκείας, κατερῶν καὶ αὐτὸ λίθος πρὸς λίθον, καὶ τέλος, ἡ μὲν πρόστασις τῶν σεμνῶν Καρυατίδων ἐβεβηλώθη εἰς κατοίκημα τῶν παλακῶν τοῦ Ὀθωμανοῦ φρουράρχου, ὁ δὲ σηκὸς τοῦ ναοῦ ἐγένετο ἀποθήκη πυρίτιδος, ἧτις ἀναφθεῖσα ποτὲ, κατεσύντριψε τὰς θαυμασίας γλυφὰς εἰς κόνιν, καὶ τὴν οἰκοδομὴν πᾶσαν κατέρριψεν εἰς ἄμορφον σωρὸν ἐρειπίων.

ΣΤ'

Ἄλλ' οὐχὶ πᾶσαν ἡ πρόστασις τοῦ μεγάλου πυλῶνος διετηρήθη ἀκεραία, ὡς ἂν ἔμενον ἐπιτιδῆς, ὅπως συνδέσῃ τὸ τέλος μετὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ ναοῦ τούτου, ὅπως παιᾶνες ἐλευθερίας καὶ θριάμβου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν βαρβάρων ἀγιάσῃ τοῦ τελευταίου του λίθου τὴν πτώσιν, ὡς θριάμβων καὶ ἐλευθερίας παιᾶνες ἐδόξασαν τὴν θέσιν τῶν θεμελίων αὐτοῦ.

Ἡ νύξ ἦτον, ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ νύκτες τῶν Ἀθηνῶν, εὐδῖος καὶ διάστερος. Ὁ ἀτρόμητος Γούρας, φρούραρχος τῆς Ἀκροπόλεως, ἀποσεισά-

σας τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, ἐκάθητο σύνουος εἰς τὴν βαθμιδα τοῦ Παρθενῶνος· ἀλλ' ἀντὶ τὰ προσέχη εἰς τὸν σιδηροῦν κύκλον τῶν ἐχθρῶν ὅπλων, ἅτινα ἐζώννουν τὸν ἱερὸν λόφον, ἢ εἰς τὸν ἀνδρείον καὶ καρτερικὸν λόχον τῶν προμάχων αὐτοῦ, προσήλου τὸς ὀφθαλμοὺς ἀναποσπάστως εἰς τὴν μόνην ἐναπολειπομένην στοάν τοῦ λαμπροῦ ἐρειπίου. Ἀνελογίζετο ἄρα τὰς διαφόρους τύχας τοῦ σεβασμίου οἰκοδομήματος τούτου, καὶ προσανέβαινε διὰ τῆς μνήμης του τοὺς αἰῶνας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ βαρβαρότης τὸν ἐξωλόθρυσεν μέχρι τῶν χρόνων καθ' οὓς οἱ θεοὶ τὸν καθίδρουν, ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ταραχῆς τῶν ὅπλων καὶ τῶν κινδύνων, προσέφερον εἰς τοῦ ἐρειπίου τὴν μελαγχολικὴν καλλονὴν τὸν αὐτόματον φόρον τοῦ θαυμαστοῦ του;

Οὐχί! Ὁ ὀρεσίτροφος πολεμιστὴς μικρὸν ἐγνώριζεν, οὐδὲ πολὺ ἐμερίμνα περὶ τῶν συμβάντων τοῦ ἀρχαίου μνημείου, οὐδ' ἐμέθυεν εἰς ἐκστάσεις καλλιτεχνικάς. Ἄλλ' ἡ καρδιά του ἐπέτα πρὸς τὸ μονῆρες ἐρειπίον, διότι εἰς αὐτὸ εἶχεν ἐναποθέσει τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ του, ὅ,τι μετὰ τὴν πατρίδα του εἶχεν ἀγαπῆ τὸν ἐπὶ γῆς· ἐφέρετο δὲ διὰ τῆς φαντασίας εἰς τὰς μελλούσας ἡμέρας, καθ' ἃς διὰ τῆς σπάθης του, καὶ διὰ τῆς σπάθης τῶν συστρατιωτῶν του ἀπαλλαγείσῃ, ἔμελλεν ἡ Ἑλλὰς ν' ἀναθάλη εἰς τὴν αὐραν τῆς ἐλευθερίας, καθ' ἃς ἡ γυνὴ του ἔμελλε νὰ στηρίζηται, σύζυγος ὑπερήφανος ἀνδρὸς ἐλευθέρου, μήτηρ ἐλευθέρων υἱῶν, ἐπὶ τοῦ τροπαιοῦχος βραχίονός του, καθ' ἃς τὰ τέκνα του, μὴ αἰσχυρόμενα διὰ τὸ ἔθνος των καὶ διὰ τὴν καταγωγὴν των, ἔμελλον ν' ἀμιλλῶνται ὅπως ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα των ἐπίσης ἐντίμως, ὡς ὑπηρετήσεν αὐτὴν ὁ πατὴρ των.

Ἐν μέσῳ δὲ τῶν ἐπαγωγῶν τούτων ὀνειρῶν τοῦ μέλλοντος, περιέφερον ἐνίοτε ἀδιάφορον βλέμμα εἰς τὸν ὑπὸ πυρίνων μετεώρων κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν διασχιζόμενον οὐρανόν, καὶ παρρηκολούθει, προκλητικῶς μειδιῶν, τὴν φλογερὰν παραβολὴν ἣν διέγραψε διὰ τῶν ἀέρων ἡ βόμβα καταρχομένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν στοάν· διότι ἐν αὐτῇ ἐστὲγαζον τὰς φίλας κεφαλὰς αἱ κολοσσαῖαι μαρμάραινα δοκοί, αἱ ἀψήφισσαι τὸ δρέπανον τῶν αἰώνων, καὶ διότι ἐπὶ τῶν ἀκαταστροφῶν τούτων δοκῶν ἡ πρόνοια τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ εἶχε χύσει χῶμα βαθύ, ὅπως προφυλάξῃ ἔτι μᾶλλον αὐτὰς ἀπὸ τῆς ὀλεθρίου τῶν βομβῶν ἐπαφῆς.

Ἄλλὰ τοῦ ἀνθρώπου ἡ πρόνοια! Τὸν μὲν στρατηγόν, ταῦτα ἀναλογιζόμενον, προσέβαλεν αἰφνης σφαῖρα θανατηφόρος, καὶ τὸν ἔρριψε νεκρὸν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ὧν ἠρωϊκῶν προηγωνίζετο. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον, εἰς νύκτα ὡς ταύτην εὐδῖαν, βόμβα συρίζουσα ὡς τεράστιος ὄφις, ἐνέσκηψε μετὰ πατάγου εἰς τὴν μετὰ τοσάυτης ἐπιμελείας ἐκσφαλισθεῖσαν στοάν, ἐ-

βουσίθη εἰς τὸ χῶμα ὡς λίθος εἰς ὕδωρ, καὶ ἀνεπήδησε ῥαγίσσα μετὰ φοβερᾶς βροντῆς εἰς μύρια συντρίμματα. Ἀλλὰ συγχρόνως, εἰς τὸν κλονισμὸν τῆς ἐκρήξεως, βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ ἐπιβαρύνοντος χῶματος, ἐρράγησαν αἱ δοκοί, καὶ κατεκρημνίσθησαν θαρσεῖαι, συμπαρασύρουσαι καὶ μέρος τοῦ οικοδομήματος.

Τότε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φοβεροῦ δούπου ἠγέρθη ὄξεια κραυγὴ, καὶ μετὰ ταῦτα τὰ πάντα ἐκάλυψε σιγὴ τοῦ θανάτου. Ἦν δὲ αὕτη ἡ κραυγὴ τῶν νέων θυμάτων τῆς ἐλευθερίας, ἐκπεπομένη ἐκ τῶν καταρρέοντων μνημείων τῆς ἀρχαϊότητος.

Ἔρευναι περὶ τῶν

ΑΡΧΑΙΩΝ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ τῶν ἀρχαίων ὑδραγωγείων τῶν Ἀθηναίων ἔρευνα ἀπῆται πάντοτε δαπάνας μεγάλας καὶ χρόνον ἕνεκα τῶν παρεντιθεμένων δυσχερειῶν. Σπανίως ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιχειρηθῶ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἄνευ ἀνασκαφῶν, ὧν ὅμως ἡ δαπάνη ὑπερέβαινε τὰ ἐμὰ ἰδιωτικὰ μέσα. Ἐὰν δὲ νῦν δημοσιεύω ἐργασίαν, ἣτις καίτοι στηρίζεται ἐπὶ προτέρων πολυετῶν ἐργασιῶν δὲν ἔφερεν εἰσέτι εἰς τελικὸν ἐξαχόμενον, αἴτιον τούτου εἶνε ὅτι πρὸς περᾶτως τούτης αἱ ἀνασκαφαὶ δεόν νὰ γίνωσιν ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων. Τοῦτο δὲ δύναται νὰ ἐλπίζη, ἐπειδὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, πόλιν ἔχουσαν πληθυσμὸν 55-60,000 ψυχῶν, ἐπῆλθεν ἔλλειψις λίαν αἰσθητῆ ὕδατος, τὴν 5-ποῖαν ὅπως ἀναπληρώσῃ τὰ μέγιστα ἠγωνίσθη ὁ νῦν δήμαρχος.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ ὅμως εἶνε γνωστὸν τὴν σήμερον πῶς οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, εἰς χρόνους μάλιστ' αὐτῶν ἡ πόλις αὐτῶν περιεῖχε περὶ τὰς διακοσίας χιλιάδας κατοίκων, ἐπρομηθεύοντο τὸ ὕδωρ, ὅπερ μετεχειρίζοντο οὐ μόνον πρὸς πόσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λουσίαν καὶ πάσας τὰς λοιπὰς ποικίλας χρεῖας τῶν μεγάλων πόλεων, ἐν αἷς διὰ τοῦτο ἀναλίσκεται μέγα ποσὸν ὕδατος.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων ὑδραγωγείων τινὰ μὲν εἶχον ἤδη ὀνόματα· τὰ πλεῖστα ὅμως πρὸς εὐκολωτέραν κατάταξιν ὠνομάσθησαν ὑπ' ἐμοῦ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς θέσεως ἐν ἣ κείνται. Εἰσὶ δὲ τὰ ἑξῆς :

1* Τὸ ὑδραγωγεῖον ὑπὸ τὴν κοίτην τοῦ Ἰλισσοῦ.¹

2 Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ Ὑμηττοῦ.

3* Δεῖψανα ὑδραγωγεῖον κατὰ τὴν ἀνωτέραν κοίτην τοῦ Ἰλισσοῦ.

4* Τὸ ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον ἐν τῷ βασιλικῷ κήπῳ.

5 Ὑδραγωγεῖον παρὰ τοὺς πόδας τῆς Πνυκῆς.

1. Τὰ μετ' * σεσημειωμένα ὑδραγωγεῖα ἔχουσι καὶ σήμερον ἔτι ὕδωρ.

6* Ὑδραγωγεῖον τοῦ παρὰ τῷ Θεσίῳ κήπου τοῦ Λαοῦ.

7* Ὑδραγωγεῖον τῆς Ἁγίας Τριάδος.

8* Ἡ ὑπόνομος.

9* Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως Ἀθηναίων.

10 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Κηφισίας.

11 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῶν Πατησίων.

12* Τοπικὰ ὑδραγωγεῖα παρὰ τὰ Πατήσια.

13 Ὑπόγειον ὑδραγωγεῖον τῶν Πατησίων.

14 Τὸ ὑδραγωγεῖον Στρέφης.

15 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Σιναίας ἀκαδημίας.

16* Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ κ. Βούρου.

17 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς.

18* Τὸ ὑδραγωγεῖον τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.

19* Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ κ. Φιλήμονος.

20 Διάφορα ἄλλα.

Ὅλα τὰ ὑδραγωγεῖα ταῦτα περιέγραψα ἐφ' ὅσον τοῦτο μοι ἦτο δυνατόν ἀκριβῶς· διότι οὐδὲν τούτων, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ «τῆς πόλεως Ἀθηναίων» ἐξαίρουμένου, εἶνε γνωστὸν ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ. Ἡ ἐργασία αὕτη, ἡ γενομένη ὅλως ὑπὸ ἀρχαιολογικῶν ἐποψῶν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν καὶ εἰς τὰς σήμερον γενομένης ἐρεύνης πρὸς ἀνεύρεσιν ὕδατος διὰ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων· καὶ δυνάμεθα νὰ θέσωμεν ὡς ἑξῆς τὸ ζήτημα :

Πῶς δύναται νὰ ἐλαττωθῇ ἡ ἐκλείψη ἢ ἐλλείψις τοῦ ὕδατος τῆς πόλεως Ἀθηναίων διὰ τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἀρχαίων ὑδραγωγείων;

Ἐν καὶ μόνον ὑδραγωγεῖον, τὸ «ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως» προμηθεύει τανῦν τὰς Ἀθήνας διὰ ποσίμου ὕδατος. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο εἶχε καταστήσει εἰς τοσοῦτω κακὴν κατάστασιν, ὅτε παρελθουσῶν τοσοῦτων ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, ὥστε τὸ δι' αὐτοῦ διαχετούμενον ποσὸν τοῦ ὕδατος δὲν ἐπῆρκει εἰς τὴν ταχέως αὐξανομένην πρωτεύουσαν τοῦ κράτους. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1847 ἤδη ἐγένετο ἡ πρώτη κατὰ δὲ τὸ 1855 ἡ δευτέρα κῆθρα τῆς πόλεως ὑδραγωγῆς ἐκταθεῖσα μέχρι τῆς κώμης Χαλανδρίου. Κατὰ δὲ τὸ 1861 ἡ βασίλισσα Ἀμαλία διέταξε τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ διαστήματος ἀπὸ Ἀμπελοκήπων μέχρι τῆς δεξαμενῆς τοῦ Ἀδριανοῦ, κατὰ τὴν μεσημβρινὴν κλιτὸν τοῦ Λυκαβητοῦ κειμένης· ἀλλ' αὕτη ἐπερατώθη 8 ἔτη θραδύτερον ἐπὶ τοῦ δημάρχου κ. Κυριακοῦ, ὑπὸ δὲ τὴν εἰδικὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς πόλεως κ. Γενίσαρλη ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν· ἡ δεξαμενὴ ἐκαλύφθη διὰ θόλου καὶ τὸ ὕδωρ κατὰ τὸ νέον σύστημα διεμοιράσθη εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν διὰ σιδηρῶν σωλήνων.

Ὁ ἐντελής καθαρισμὸς τοῦ ὑδραγωγεῖου ἀπὸ Χαλανδρίου πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τῶν πηγῶν ἀπεφασίσθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ τῶν τανῦν δημαρχικῶν ἀρχῶν καὶ θέλει διεξαχθῆ προσηλθόντος καὶ τοῦ ἐρικτολόγου κ. Κορδέλλα.